

**6 Sustainables-4 Changes: ประเด็นท้าทายสำหรับมหาวิทยาลัย
ท่ามกลางสังคมผู้สูงอายุระดับสมบูรณ์**

**6 Sustainables-4 Changes: Challenging Issues for Universities
in Completely Aged Society**

ชญานิศ ลือวานิช*

สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต 83000

Submitted 30/8/2019 ; Revised 29/10/2019 ; Accepted 6/11/2019

บทคัดย่อ

ประเทศไทยกำลังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสมบูรณ์ การรองรับสังคมผู้สูงอายุจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการศาสตร์หลากหลายสาขาและการปฏิบัติของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและไม่ปฏิบัติงานซ้ำซ้อน โดยให้คนทุกวัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมผู้สูงอายุ และเป็นการเตรียมความพร้อมคนรุ่นใหม่ให้เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะพลพลัง 6 Sustainables-4 Changes จึงเป็นมาตรการสำคัญที่กำหนดทิศทางให้หน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ สามารถทราบเป้าหมายและทิศทางของประเทศในการขับเคลื่อนสังคมผู้สูงอายุเป็นระเบียบวาระแห่งชาติอย่างเป็นรูปธรรมและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถปรับการเรียนการสอนและผลิตบุคลากรที่สอดคล้องกับสังคมผู้สูงอายุระดับสมบูรณ์

คำสำคัญ: 6 Sustainables-4 Changes มหาวิทยาลัย สังคมผู้สูงอายุระดับสมบูรณ์

Abstract

Thailand is becoming a completely aged society. To support the aging society, the integration and the implementation of various sectors and diverse sciences are required in order to attain the most efficiency and to minimize the repetitive tasks as well as to facilitate all age groups to attain the good quality of life and to prepare the next generation to become active aging. The 6 sustainables- 4 changes are therefore the crucial measures to lead multisectors to learn the goal and the direction, then able to move forwards aging society to become the national agenda as well as to achieve the goal. So university can adjust the teaching and prepare personnel for universities in completely aged society

keywords: 6 Sustainables-4 Changes, Universities, Completely Aged Society

*ผู้ประสานงาน (Corresponding Author)

E-mail: chayanit591@hotmail.com

1. บทนำ

ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกกำลังเผชิญกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุ ดังเช่นประเทศไทย ซึ่งกำลังจะก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสมบูรณ์ (Completely aged society) ในปี พ.ศ. 2564 กล่าวคือ มีประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและเพศหญิงเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีเพิ่มเป็นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ และคาดการณ์ว่าประเทศไทยจะก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super-aged society) คือ ประชากรผู้สูงอายุอายุ 60 ปีขึ้นไปเกินกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งประเทศ หรือประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีเพิ่มเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2574 ผลจากการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อปริมาณเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตโดยรวมของประเทศ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพจะเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีปัญหาโรคเรื้อรัง และคาดการณ์ว่าค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของผู้สูงอายุอีก 15 ปีข้างหน้าจะเพิ่มขึ้น 1.4-1.8 ล้านบาท หากรัฐไม่มีมาตรการควบคุมพฤติกรรมและส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุภายในปี พ.ศ. 2575 อาจส่งผลให้ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของผู้สูงอายุเพิ่มเป็น 2.2 ล้านบาท [1]

ดังนั้น คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติจึงเห็นชอบให้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการผู้สูงอายุเสนอคณะรัฐมนตรีให้ประกาศสังคมผู้สูงอายุเป็นระเบียบวาระแห่งชาติ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2561 และประกาศการขับเคลื่อนในวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2561

มหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันการศึกษาที่ผลิต บุคลากรในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุหลังสำเร็จการศึกษาจึงต้องมีการปรับเนื้อหาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมหรือตลาดงาน บทความนี้เป็นนำเสนอสาระของมาตรการขับเคลื่อน 6 Sustainables-4 Changes และแนวทางในการปรับตัวของการจัดการเรียนการสอนที่เพื่อสร้าง

บัณฑิตที่สอดคล้องกับโครงสร้างประชากรที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสมบูรณ์

2. มาตรการขับเคลื่อน 6 Sustainables-4 Changes

มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมผู้สูงอายุผ่านการศึกษา วิเคราะห์ ระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายร่วม คือ "ผู้สูงอายุเป็นพลพลพลัง (active aging) ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนา" โดย 3 เสาหลักของพลพลพลังประกอบด้วยสุขภาพ การมีส่วนร่วมและมีหลักประกัน และความมั่นคงในชีวิต [2] ทั้งนี้มาตรการขับเคลื่อนประกอบด้วย 6 Sustainables-4 Changes ดังนี้ [1]

S_1 การสร้างระบบคุ้มครองและสวัสดิการผู้สูงอายุโดยมีการพัฒนาระบบคุ้มครอง พิทักษ์สิทธิครอบคลุมผู้สูงอายุทุกประเภท ทั้งสังคมเขตเมืองและชนบท ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากผู้ดูแลที่มีคุณภาพ โดยกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมาย 2 ประการ คือ 1) มีชุมชนต้นแบบการดูแลผู้สูงอายุในเขตเมืองและชนบท 2) สัดส่วนของสถานประกอบการธุรกิจการดูแลผู้สูงอายุผ่านเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 100 หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

S_2 ส่งเสริมการมีงานทำและมีรายได้ของผู้สูงอายุ ส่งเสริมการสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นแบรนด์ของผู้สูงอายุโดยกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมาย 1 ประการ คือ ร้อยละ 80 ของผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานและมีงานทำ หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงแรงงาน

S_3 ระบบสุขภาพเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุตั้งแต่ระบบปฐมภูมิ ทุติยภูมิ ตติยภูมิและศูนย์เชี่ยวชาญ การดูแลระยะกลาง การดูแลระยะยาว การดูแลระยะสุดท้าย ตลอดจนการดูแลผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่ม การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ โดยกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมาย 3 ประการ คือ 1) ร้อยละ 50 ของผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ 2) ผู้สูงอายุร้อยละ 90 ได้รับการประเมินและ

การคัดกรองสุขภาพ และ 3) ร้อยละ 70 ของผู้สูงอายุติดเตียงได้รับการดูแลทั้งด้านสุขภาพและด้านสังคม หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงสาธารณสุข

S_4 ปรับสภาพแวดล้อมของชุมชนและบ้านให้ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุโดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมาย 3 ประการ คือ 1) มีชุมชนต้นแบบที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ 24 แห่ง ใน 4 ภาค 2) ร้อยละ 50 ของสถานที่สาธารณะมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ และ 3) ร้อยละ 80 ของทางเท้าเขตเมืองมีความเหมาะสมและปลอดภัยสำหรับทุกคน หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงมหาดไทย

S_5 ธนาคารเวลา สำหรับการดูแลผู้สูงอายุของประเทศไทย โดยจัดการระบบให้สอดคล้องกับสังคมเขตเมืองและชนบท โดยกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมาย 1 ประการ คือ ร้อยละ 10 ของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (ศพอส.) มีการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุแบบธนาคารเวลา หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

S_6 การสร้างความรอบรู้ให้คนรุ่นใหม่เตรียมความพร้อม ในมิติสุขภาพ การออกกำลังกาย เศรษฐกิจ การวางแผนการเงิน โดยกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมาย 3 ประการ คือ 1) คนอายุระหว่าง 18-59 ปี ร้อยละ 90 มีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุ 2) คนอายุระหว่าง 30-59 ปี ร้อยละ 95 มีหลักประกันยามชราภาพ และ 3) ร้อยละ 20 ของรายการที่ผลิตเพื่อส่งเสริมการเตรียมความพร้อมยามสูงอายุ หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงศึกษาธิการ

C_1 การยกระดับความร่วมมือ เสริมสร้างพลังสังคม ผู้สูงอายุ ทั้งนี้มีการเชื่อมโยงระบบและกลไกตั้งแต่ระดับพื้นที่สู่ระดับนโยบาย โดยกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมาย 1 ประการ คือ มีการรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานผู้สูงอายุจากหน่วยงานหลักอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

C_2 การปรับเปลี่ยนกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ข้อบังคับให้เอื้อต่อการทำงานด้านผู้สูงอายุ โดย

กำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมาย 1 ประการ คือ ร้อยละ 100 ของกฎหมายที่ได้รับการแก้ไขมีการบังคับใช้ หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

C_3 ปฏิรูประบบข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ข้อมูลสภาพปัญหา ความต้องการและบริการที่ผู้สูงอายุได้รับจากรัฐ โดยกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมาย 2 ประการ คือ 1) มีฐาน ข้อมูลด้านผู้สูงอายุที่ทันสมัยและสามารถเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานอย่างต่อเนื่องทุกปี และ 2) มีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและแผน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในกลุ่มผู้สูงอายุ หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

C_4 พลิกโฉมนวัตกรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมสูงอายุ โดยกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมาย 1 ประการ คือ มีผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ใช้กับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทั้งรูปแบบและจำนวน หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุด้วย 6 Sustainable-4 Changes ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมดำเนินงานของภาคีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน มหาวิทยาลัยเป็นภาคีหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตบุคลากรเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดงาน ตลอดจนพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อตอบสนองต่อมาตรการใหม่ ๆ ของประเทศ จึงกล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยมีบทบาทในการช่วยขับเคลื่อนมาตรการดังกล่าวข้างต้นให้บรรลุเป้าหมาย

3. มหาวิทยาลัยกับความท้าทายของ

6 Sustainable-4 Changes

มหาวิทยาลัยมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนหลายศาสตร์ การบริการวิชาการแก่สังคม การผลิตผลงานวิชาการรับใช้สังคมท่ามกลางที่ประเทศไทยกำลังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสมบูรณ์ ประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ

รวดเร็ว โดยมีระยะเวลาในการเตรียมการเพื่อ การรองรับสังคมผู้สูงอายุ นั่นคือเรื่องผู้สูง อายุจึงถูกหยิบยกเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งต้อง อาศัยความรู้หลายศาสตร์บูรณาการในการขับเคลื่อน มหาวิทยาลัยจึงมีส่วนในการสนับสนุน การขับเคลื่อนวาระแห่งชาติเรื่องสังคมสูงอายุด้วย 6 Sustainable-4 Changes ดังนี้ [1]

S₁ การสร้างระบบคุ้มครองและสวัสดิการ ผู้สูงอายุ โดยมหาวิทยาลัยที่ผลิตบุคลากรด้าน สาธารณสุขสามารถพัฒนาบุคลากรดูแลผู้สูงอายุ ที่มีคุณภาพซึ่งสามารถป้อนสู่ตลาดธุรกิจสุขภาพ ประเภสถานบริบาล หรือประกอบอาชีพอิสระใน การดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ตลอดจนสถานพยาบาล ทุกระดับ เช่น หลักสูตรผู้ดูแลผู้สูงอายุ หลักสูตร ระยะสั้น ระดับปริญญาตรีและหลักสูตรระดับบัณฑิต ศึกษา เพื่อให้สังคมมีผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุเพิ่ม ขึ้น นอกจากนี้ในแง่ของบริการวิชาการแก่สังคม ควรมีการบูรณาการศาสตร์ด้านสาธารณสุขและ ด้านสังคมในการพัฒนาชุมชนต้นแบบในการดูแล ผู้สูงอายุแบบครบวงจรในชุมชนให้ขยายครอบคลุม ทุกพื้นที่ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลครอบคลุม ทั้งมิติสุขภาพและสังคม และส่งเสริมให้ประเด็น การดูแลผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่ทุกกลุ่มวัยพึงทราบและ มีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังช่วย เผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุแก่ ผู้สูงอายุและครอบครัวให้แพร่หลายมากขึ้นหรือ สร้างชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในมิติ ต่าง ๆ แก่กลุ่มผู้สูงอายุ ญาติผู้ดูแล ครอบครัว ชุมชน นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังสามารถเปิดหลักสูตร สำหรับผู้สูงอายุและผู้ใกล้ชิดผู้สูงอายุทั้งหลักสูตร ออนไลน์และหลักสูตรเรียนในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็น ทางเลือกสำหรับผู้สูงอายุ ปรับเปลี่ยนบรรยากาศ การเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยให้เหมาะกับผู้สูงอายุ

S₂ ส่งเสริมการมีงานทำและมีรายได้ของ ผู้สูงอายุ โดยมหาวิทยาลัยสามารถร่วมกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นหรือมหาวิทยาลัยจัดอบรม หลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับการสร้างอาชีพ สร้าง รายได้แก่ผู้สูงอายุ หรือพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ตามประเภทอาชีพที่สว่นสำหรับผู้สูงอายุ ตลอดจน

พัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้สูงอายุสู่ตลาดในวงกว้าง หรือต่อยอดองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญา เพื่อยกระดับ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าเชิงพาณิชย์ ทั้งในระดับประเทศและส่งออก ปัจจุบัน ประเทศไทย ได้ตระหนักถึงการจ้างงานในผู้สูงอายุ ดังวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมามีการลงนามในบันทึก ความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการส่งเสริม การมีงานทำให้ผู้สูงอายุระหว่างหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 13 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครอง แรงงาน สำนักงานประกันสังคม กรมกิจการผู้สูง อายุ กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย สมาคม องค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคม องค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย และ หน่วยงานภาคเอกชน 12 หน่วยงาน ได้แก่ สมาคม ผู้ค้าปลีกไทย, บริษัท กลุ่มเซ็นทรัล จำกัด, บริษัท เบอร์ลี่ ยุคเกอร์ จำกัด (มหาชน), บริษัทเอกชัย ดิสทริบิวชั่น ซิสเทม จำกัด, บริษัทซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน), บริษัทอินเด็คซ์ ลิฟวิ่งมอลล์ จำกัด (มหาชน), บริษัทซีเ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน), บริษัท บางจากกรีนเนท จำกัด, บริษัทบีซีเนส เซอร์วิสเอส อัลโลแอนซ์ จำกัด, บริษัทเรสเทอรองตส์ ดีเวลลอป เม้นท์ จำกัด, บริษัท ไทย โตชิบาอุตสาหกรรม จำกัด, และบริษัทเมซโซ จำกัด รวมหน่วยงานภายใต้โครงการ “รวมพลังประชารัฐ ส่งเสริมการมีงาน ทำให้ผู้สูงอายุ” เพื่อสร้างคุณค่า สร้างหลักประกันที่ มั่นคงทางรายได้ให้ผู้สูงอายุ ใน พ.ศ. 2562 กำหนด เป้าหมาย 100,000 คนทั่วประเทศ ประเภทงานที่ จ้างผู้สูงอายุ ได้แก่ งานเสมียนพนักงาน งานอาชีพ เกี่ยวกับการค้า งานอาชีพด้านบริการ หรืองานซึ่ง ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยต่อ ผู้สูงอายุ โดยกำหนดอัตราค่าจ้างไม่ต่ำกว่า 45 บาท/ ชั่วโมง ทำงานไม่เกิน 7 ชั่วโมง/วัน และไม่เกินสัปดาห์ละ 6 วัน [3]

S₃ ระบบสุขภาพเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ขณะนี้ประเทศไทยมีการดำเนินระบบการดูแล ผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การดูแลระยะเฉียบพลัน

การดูแลระยะเปลี่ยนผ่าน การดูแลระยะกลาง และการดูแลระยะยาว สำหรับมหาวิทยาลัยมีบทบาทในการศึกษา พัฒนาองค์ความรู้การดูแลผู้สูงอายุ ตลอดจนพัฒนานวัตกรรมในการดูแลผู้สูงอายุ ทั้งในสถานพยาบาลและในชุมชน สอดคล้องกับองค์การอนามัยโลกที่เห็นความสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการดูแลผู้สูงอายุ โดยลักษณะนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุประกอบด้วย 6 กลุ่ม คือ นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ นวัตกรรมด้านการแพทย์ นวัตกรรมเพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้ นวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม นวัตกรรมด้านเศรษฐศาสตร์และนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ โดยนวัตกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการประกอบด้วย นวัตกรรมที่สามารถทำให้ผู้สูงอายุทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง สามารถใช้ชีวิตนอกบ้านได้ สามารถร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนหรือสังคม สร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสมศักดิ์ศรี [4] ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีนวัตกรรมสำหรับการดูแลผู้สูงอายุจำนวนมาก โดยมีการจัดงาน Tokyo H.C.R. 2016 เพื่อแสดงนวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการ สำหรับประเทศไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการผู้สูงอายุ ได้จัดแสดงนวัตกรรมระหว่างวันที่ 31 มกราคม ถึง 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ภายใต้โครงการ “ผู้สูงอายุไทย ก้าวไกลไทยแลนด์ 4.0: สูงวัยสูงคุณค่า สานภูมิปัญญา สู่ลูกหลานไทย” โดยมีการแสดงภาพรวมของนวัตกรรมด้านต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน มีแผนดำเนินการร่วมกันตลอดทั้งปี 2561 เช่น 1) ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ 2) นวัตกรรมบริการทางการแพทย์ 3) นวัตกรรมหุ่นยนต์ดินสอด่าสำหรับผู้สูงอายุ 4) แอปพลิเคชันสำหรับผู้สูงอายุ ที่ปรึกษาทางการเงิน 5) นวัตกรรมส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุ 6) นวัตกรรมอาหารสำหรับผู้สูงอายุ และ 7) ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ และมีแผนการขับเคลื่อนนวัตกรรม ดังนี้ นวัตกรรมความรู้ทางการเงินเพื่อสังคมผู้สูงอายุ (Innovation in

financial literacy for ageing society) นวัตกรรมด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ (อยู่ระหว่างการหารือความร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุข) แอปพลิเคชัน สิทธิต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ (Gold application) นวัตกรรมกับเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Age-Friendly city) นวัตกรรมด้านอาหาร เครื่องดื่ม และสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุ นวัตกรรมบริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน และนวัตกรรมด้านเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และแฟชั่นของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ การนำนวัตกรรมในสาขาต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทำให้สามารถอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุได้ตลอด 24 ชั่วโมง (24 Hours innovation for older persons) [5] นอกจากนี้กรมการแพทย์ได้เปิดศูนย์นวัตกรรมสุขภาพผู้สูงอายุในการดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวม มหาวิทยาลัยสามารถร่วมกับภาคธุรกิจในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะนวัตกรรมที่ผู้สูงอายุเข้าถึงได้ทุกระดับเศรษฐฐานะ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการใช้นวัตกรรมในการดูแลผู้สูงอายุเนื่องจากขณะนี้ นวัตกรรมส่วนใหญ่ยังมีราคาสูง

S₄ ปรับสภาพแวดล้อมของชุมชนและบ้านให้ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ และการพัฒนาออกแบบบ้านและพื้นที่สาธารณะเพื่อทุกคน (Universal designs for home and public spaces) หรือเรียกว่า UD [6] โดยมีหลักการออกแบบบ้านและพื้นที่สาธารณะเพื่อทุกคน 7 ประการ [7] ดังนี้

1. ทุกคนใช้ได้อย่างเท่าเทียม เป็นการออกแบบในการใช้งานสำหรับทุกคนที่มีความสามารถแตกต่างกัน โดยมีข้อแนะนำ ดังนี้

1.1 ใช้วิธีการเดียวสำหรับผู้ใช้ทุกคนเท่าเทียมกัน

1.2 หลีกเลี่ยงการออกแบบที่แบ่งแยกกลุ่มผู้ใช้ เช่น ควรออกแบบทางลาดสำหรับรถเข็นอยู่ใกล้กับบันได

1.3 คำนึงถึงความเป็นส่วนตัว สวัสดิภาพและความปลอดภัยของผู้ใช้ทุกคน

1.4 ทำให้การออกแบบเป็นที่สนใจของผู้ใช้ทุกคน

2. มีความยืดหยุ่นในการใช้ โดยออกแบบให้สามารถรองรับหลากหลายความชอบและความสามารถของผู้ใช้ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1 ให้ทางเลือกในวิธีการใช้งาน

2.2 รองรับการใช้งานเข้าถึงและสามารถใช้งานได้ทั้งด้านซ้ายและด้านขวา เช่น ออกแบบบันไดโดยมีราวจับทั้งด้านซ้ายและขวา

2.3 อำนวยความสะดวกให้ใช้งานได้ อย่างถูกต้อง

2.4 สามารถปรับตามความต้องการของผู้ใช้ เช่น จัดทำเก้าอี้ที่นั่งอาบน้ำในห้องน้ำที่สามารถพับเก็บได้

3. ใช้งานง่าย โดยเป็นการออกแบบที่เข้าใจง่าย โดยไม่ต้องคำนึงถึงประสบการณ์ ความรู้ ทักษะด้านภาษา โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 จัดความซับซ้อนที่ไม่จำเป็น

3.2 สอดคล้องกับความคาดหวังและสัญญาณของผู้ใช้

3.3 รองรับความรู้และทักษะด้านภาษา

3.4 จัดเรียงข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการ

3.5 มีการแจ้งเตือนที่มีประสิทธิภาพและข้อเสนอแนะระหว่างและหลังการใช้งาน

4. สื่อความหมายที่เข้าใจง่าย เป็นการออกแบบที่สามารถสื่อข้อมูลที่จำเป็นในการใช้งาน ผู้ใช้งานเข้าใจได้ง่าย โดยไม่มีข้อจำกัดด้านความสามารถ ด้านประสาทสัมผัสของผู้ใช้ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

4.1 ใช้วิธีการที่หลากหลายในการนำเสนอข้อมูลที่สำคัญ เช่น นำเสนอด้วยรูปภาพ วาจา ภาพเคลื่อนไหว

4.2 จัดให้มีความแตกต่างเท่าที่จำเป็นระหว่างข้อมูลที่สำคัญและสิ่งที่อยู่รอบ ๆ

4.3 สื่อสารเฉพาะข้อมูลที่จำเป็น

4.4 แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สามารถอธิบายได้ เช่น ให้คำแนะนำที่เข้าใจง่าย

หรือบอกทิศทาง

4.5 ใช้เทคนิคที่หลากหลายหรือมีอุปกรณ์สำหรับผู้ที่มีข้อจำกัดด้านประสาทสัมผัส

5. การออกแบบที่เพื่อการใช้งานที่ผิดพลาด โดยการออกแบบต้องคำนึงถึงความปลอดภัย จะต้องมีความปลอดภัยและไม่พึงประสงค์ให้น้อยที่สุด โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 จัดให้มีอันตรายและผิดพลาดน้อยที่สุด

5.2 จัดให้มีการเตือนกรณีอันตรายหรือมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น

5.3 มีการป้องกันการหล่ม

6. ใช้แรงน้อย การออกแบบจะต้องใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ใช้รู้สึกสะดวกสบาย ไม่ทำให้เกิดอาการเหนื่อยหรือรู้สึกอ่อนล้า โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1 ผู้ใช้สามารถรักษาความสมดุลของร่างกาย

6.2 มีการปฏิบัติที่เหมาะสม

6.3 ลดการกระทำซ้ำ ๆ

6.4 ลดการออกแรงมาก

7. มีขนาดและพื้นที่ที่เหมาะสมในการเข้าถึงและการใช้งาน โดยคำนึงถึงความแตกต่างด้านรูปร่าง ท่าทาง การเคลื่อนไหวของผู้ใช้ที่หลากหลาย ปราศจากข้อจำกัดด้านการเคลื่อนไหวของร่างกาย โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

7.1 มีการจัดพื้นที่ที่ชัดเจนสำหรับการนั่งและยืน

7.2 ทำให้ทุกองค์ประกอบมีความสะดวกสบายทั้งการใช้พื้นที่ในการนั่งและยืน

7.3 มีราวจับที่เหมาะสมกับขนาดมือ

7.4 จัดพื้นที่ให้เพียงพอในกรณีที่สูงอายุใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือและผู้ช่วยเหลือตัวเองได้

การปรับสภาพแวดล้อมเพื่อทุกคนเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมากในปัจจุบัน เช่น เมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2561 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ลงนามความร่วมมือกับ 5 มหาวิทยาลัย ประกอบด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในการสนับสนุน ศูนย์ออกแบบสภาพแวดล้อม เพื่อทุกคน (Universal Design Center: UDC) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รวบรวมและพัฒนาองค์ความรู้ งานวิจัย นวัตกรรม ท้องถิ่นและนวัตกรรมใหม่ ๆ 2) เป็นศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ เผยแพร่ ให้ความรู้ในเรื่องการออกแบบก่อสร้าง และปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ 3) เป็นธนาคารอุปกรณ์ที่รวบรวมอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้สำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ และคนทุกคน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของทุกคนในชุมชน โดยจะทยอยเปิดศูนย์ดังกล่าวครบ 5 แห่งในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2562 ทั้งนี้เพื่อลดอัตราการหกล้มของผู้สูงอายุ และเพื่อให้บ้านที่ผู้สูงอายุอาศัยมีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุและทุกคนในครอบครัว [8]

S₅ ธนาคารเวลา (Time bank) เป็นการสะสมเวลาของสมาชิกในรูปแบบบัญชีส่วนบุคคล โดยสามารถนำมา ใช้ได้เมื่อต้องการหรือมีความจำเป็น กล่าวคือ ธนาคารเวลาเป็นรูปแบบกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมจิตอาสา แลกเปลี่ยนทักษะ ประสพการณ์ บริหารขั้นพื้นฐาน โดยสามารถเก็บสะสมเวลาไว้ และสามารถเบิกเวลามาใช้ได้เมื่อต้องการความช่วยเหลือ แนวคิดนี้ถูกนำมาใช้ในประเศญี่ปุ่นเป็นประเทศแรก เนื่องจากมีผู้สูงอายุจำนวนมาก โดยเชื่อว่าแนวคิดนี้ส่งเสริมให้คนในชุมชนดูแลซึ่งกันและกันและทุกคนมีเวลาเท่าเทียมกัน [9] มหาวิทยาลัยสามารถจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุที่ทันสมัยและการบันทึกเวลา จัดอบรม/ทำความเข้าใจกับผู้สูงอายุและบุคคลในพื้นที่เกี่ยวกับแนวคิดของธนาคารเวลา และทำวิจัยประเมินผลโครงการธนาคารเวลา ถอดบทเรียนการดำเนินงานธนาคารเวลา เพื่อนำผลการวิจัยสู่การพัฒนาการดำเนินงานธนาคารเวลาต่อไป

S₆ การสร้างความรอบรู้ให้คนรุ่นใหม่ เตรียมความพร้อมในมิติสุขภาพ การออกกำลังกาย เศรษฐกิจ การวางแผนการเงิน เนื่องจากปัจจุบันผู้สูงอายุไทยประสบปัญหาไม่มีเงินออมยามชรา

ทั้งนี้ควรมีการบรรจุความรู้ในมิติสุขภาพ การออกกำลังกาย เศรษฐกิจ การวางแผนการเงิน ในการเรียนทุกระดับ เพื่อให้คนรุ่นใหม่เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะพลฒพลังในอนาคต

สำหรับ 4 Changes มหาวิทยาลัยพึงดำเนินการปรับตัว ดังนี้

C₁ ยกระดับความร่วมมือ เสริมสร้างพลังผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยโดยสาขาวิชา/หลักสูตร ภาควิชา ตลอดจนคณะนำองค์ความรู้ทั้งด้านสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศาสตร์ด้านสุขภาพในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ร่วมขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น ระดับจังหวัด ตลอดจนการขับเคลื่อนงานในระดับประเทศ โดยร่วมดำเนินการกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนภาคประชาชน เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุ ศาสตร์สาขาต่าง ๆ ต่างเห็นความสำคัญ จึงมีการพัฒนาองค์ความรู้ ต่อยอดองค์ความรู้ในมิติต่าง ๆ ในการรองรับสังคมผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้ควรได้รับการนำสู่การแก้ไขปฏิบัติในชุมชน หรือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมดำเนินงาน ปัจจุบันมหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมได้เริ่มเปิดหลักสูตรรองรับสังคมผู้สูงอายุ เช่น วิทยาลัยวิศวกรรมชีวการแพทย์ มหาวิทยาลัยรังสิต ได้ผลิตบัณฑิตเป็นนัก Startup เพื่อพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมรองรับสังคมผู้สูงอายุ [10] หรือสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ได้ลงนามความร่วมมือการขยายผลการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งมหาวิทยาลัยในพื้นที่ที่มีศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุตั้งอยู่สามารถดำเนินการขยายความร่วมมือเพิ่มเติมตามบริบทของพื้นที่ นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ร่วมกับคณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติและมหาวิทยาลัยราชภัฏ

นครปฐมจัดแสดง นวัตกรรมผู้สูงอายุประเทศไทย เมื่อ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 หากได้รับการขยายพื้นที่สู่มหาวิทยาลัยในภูมิภาคก็จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการขับเคลื่อนด้านนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุได้เร็วขึ้น

C₂ การปรับเปลี่ยนกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ข้อบังคับให้เอื้อต่อการทำงานด้านผู้สูงอายุนักวิชาการในมหาวิทยาลัยสามารถศึกษา ประเมินโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ อาจนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง แก้ไขระเบียบข้อบังคับหรือประกาศต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคหรือไม่เอื้อต่อการดำเนินงาน

C₃ ปฏิรูประบบข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ข้อมูลของแต่ละหน่วยงานไม่เชื่อมโยงกัน หากสามารถพัฒนาระบบแต่ข้อมูลสารสนเทศของทุกหน่วยงานที่ดูแลผู้สูงอายุให้เชื่อมโยงกันและข้อมูลมีความทันสมัย เชื่อว่าจะช่วยให้มองภาพการดำเนินผู้สูงอายุในภาพใหญ่ได้ชัดเจนและแต่ละหน่วยงานสามารถบูรณาการงานได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งยังช่วยในการตัดสินใจการดำเนินงานหรือไม่ดำเนินงานที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุได้แม่นยำมากยิ่งขึ้น

C₄ พลิกโฉมนวัตกรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมสูงอายุ การพัฒนาประเทศในยุคปัจจุบันเน้นการพัฒนา นวัตกรรม สังคมผู้สูงอายุก็เช่นเดียวกัน ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มหนึ่งที่หลายธุรกิจให้ความสำคัญเนื่องจากในอนาคตมีส่วนแบ่งทางการตลาดสูงจากจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุทยอยออกมา แต่บางนวัตกรรมยังมีราคาสูง ผู้สูงอายุบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงได้ ดังนั้นหากสถาบันการศึกษาส่งเสริมให้มีการพัฒนานวัตกรรมในราคาต้นทุนการผลิตต่ำก็จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมสูงอายุได้ มหาวิทยาลัยสามารถตั้งเป็นศูนย์หรือสถาบันด้านนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุตามความเชี่ยวชาญ ดังตัวอย่างความร่วมมือของสถาบัน การศึกษาและภาคอุตสาหกรรม (โครงการ U.REKA) สนับสนุนผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเทคโนโลยีเชิงลึก (Deep technology) และ

ต้องการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยเฉพาะส่วนของ Computer vision และ Artificial intelligent technology (AI) ในการช่วยดูแลผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการนวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ระหว่าง 17-18 กันยายน พ.ศ. 2561 นับเป็นเวทีวิชาการที่ช่วยกระตุ้นการสร้างสรรค่นวัตกรรมกรรมการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งควรได้รับการจัดอย่างต่อเนื่อง หรือศูนย์ออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อทุกคนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chula UDC) โดยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ซึ่งรวบรวมและพัฒนางานความรู้ นวัตกรรมและวิจัย ให้คำปรึกษาในการออกแบบก่อสร้างและปรับปรุงบ้านแก่ผู้สูงอายุและคนทุพพลภาพ โดยลักษณะศูนย์ดังกล่าวสามารถบูรณาการทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ สามารถตอบโจทย์การปฏิบัติภารกิจของมหาวิทยาลัย และนวัตกรรมยังสามารถนำสู่เชิงพาณิชย์ได้อีกด้วย หากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ดำเนินการตั้ง 2 รูปแบบดังกล่าวข้างต้น จะช่วยให้มีการพัฒนานวัตกรรมและยกระดับขีดความสามารถด้านการวิจัยของนักวิชาการอีกด้วย นอกจากนี้มหาวิทยาลัยสามารถเปิดหลักสูตรใหม่ด้านนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ดังเช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (มทร.) ธัญบุรี เปิดหลักสูตรใหม่ วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขา นวัตกรรมผลิตภัณฑ์สุขภาพ โดยเน้นผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อรองรับแนวโน้มสุขภาพโลกและสังคมผู้สูงอายุ หรือเปิดหลักสูตรที่มีการบูรณาการศาสตร์การแพทย์ สาธารณสุขกับศาสตร์อื่น ๆ ให้มากขึ้น

ท่ามกลางการย่างสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสมบูรณ์ นวัตกรรมจึงมีบทบาทในสังคมผู้สูงอายุนักวิชาการอาจต้องสำรวจความต้องการใช้นวัตกรรมในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อนำสู่การพัฒนา นวัตกรรม ซึ่งนวัตกรรมที่ช่วยในการดูแลผู้สูงอายุ มีหลายระดับ ตั้งแต่การดูแลพื้นฐานจนกระทั่งการดูแลแบบซับซ้อน นวัตกรรมที่คิดค้นจะต้องผ่านการทดลองใช้ รวมทั้งการประเมินประสิทธิภาพ

ประสิทธิผลของนวัตกรรมที่เชื่อถือได้ ซึ่งภาคการศึกษา มีบทบาทในการวิจัยต่อยอดองค์ความรู้ และนำไปสู่เชิงพาณิชย์มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในสถานการณ์จริงบุคลากรสาธารณสุขได้คิดค้นนวัตกรรมจำนวนมากเพื่อช่วยในการดูแลผู้สูงอายุทั้งในชุมชนและในสถานพยาบาล เนื่องจากนวัตกรรมที่มีขายในท้องตลาดมีราคาแพง แต่นวัตกรรมที่คิดค้นขึ้นที่จะนำไปสู่การจดลิขสิทธิ์หรือนำสู่เชิงพาณิชย์ยังมีไม่มากนัก และยังไม่ในวงจำกัด จึงถือว่าเป็นช่องว่างที่มหาวิทยาลัยสามารถเติมเต็มได้ เช่น ผู้สูงอายุติดเตียงมีมากขึ้นเมื่ออายุสูงขึ้น ได้แก่ เติ่งช่วยพลิกตะแคงตัวผู้ป่วยเพื่อลดแผลกดทับและลดภาระของญาติผู้ดูแล ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ต้องการในปัจจุบัน นอกจากนี้มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์โดยคณะพยาบาลศาสตร์ร่วมกับคณะวิศวกรรมศาสตร์ประดิษฐ์นวัตกรรม เติ่งช่วยพลิกตะแคงตัวผู้ป่วยด้วยระบบไฟฟ้า แต่ยังไม่มีการผลิตในจำนวนจำกัด

จากที่นำเสนอมาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่ามหาวิทยาลัยเป็นสถาบันทางสังคมหนึ่งที่มีบทบาทในทุกมิติของ 6 Sustainable-4 Changes เนื่องจากเป็นสถาบันที่ผลิตบุคลากรหลากหลายวิชาชีพและเป็นแหล่งรวมหลายศาสตร์ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยที่ดำเนินงานผลิตนวัตกรรมมักเป็นมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ มีความพร้อมสูงทั้งด้านบุคคล งบประมาณ องค์ความรู้ ในอนาคต มหาวิทยาลัยขนาดเล็กจะต้องเข้ามา มีบทบาทมากขึ้น โดยแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านผู้สูงอายุทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจตามความเชี่ยวชาญของตนและความต้องการของพื้นที่หรือจัดให้มหาวิทยาลัยขนาดใหญ่เป็นพี่เลี้ยงแก่มหาวิทยาลัยขนาดเล็กในการพัฒนานวัตกรรมในการดูแลผู้สูงอายุ

4. บทสรุป

มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุด้วย 6 Sustainable-4 Changes มีความสำคัญยิ่งต่อการรองรับสังคมผู้สูงอายุระดับสมบูรณ์ของประเทศไทย โดยต้องมีระบบและกลไกในการขับเคลื่อนทั้งในระดับพื้นที่ ระดับจังหวัด

ระดับประเทศ ดังนั้นทุกหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านผู้สูงอายุจึงต้องร่วมขับเคลื่อน รวมทั้งมหาวิทยาลัย โดยคณะหรือมหาวิทยาลัยกำหนดให้การพัฒนานวัตกรรมเป็นวิสัยทัศน์เพื่อช่วยกำกับทิศทางของมหาวิทยาลัย

5. เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). *มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมผู้สูงอายุ* (ฉบับปรับปรุง, พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- [2] WHO. (2002). *Active ageing: A policy framework*. Geneva: Noncommunicable Disease Prevention and Health Promotion Ageing and Life Course.
- [3] สำนักงานผู้สูงอายุสร้างคุณค่าผู้สูงอายุ. (2562). สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/local/1528826> (25 สิงหาคม 2562).
- [4] ประเสริฐ อัสสันตชัย. (2562). แนวโน้มของนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุและภาวะสุขภาพ (หน้า 3 - 16). ใน *วีรศักดิ์ เมืองไพศาล. นวัตกรรมทางสุขภาพและสังคมสำหรับผู้สูงอายุ*. นนทบุรี: ภาพพิมพ์จำกัด.
- [5] ไตรรัตน์ จารุทัศน์. (2562). การออกแบบเพื่อทุกคนสำหรับบ้านและพื้นที่สาธารณะ (หน้า 33 - 59). ใน *วีรศักดิ์ เมืองไพศาล. นวัตกรรมทางสุขภาพและสังคมสำหรับผู้สูงอายุ*. นนทบุรี: ภาพพิมพ์จำกัด.
- [6] กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). *นวัตกรรมผู้สูงอายุไทยเพื่อยกระดับพัฒนาคุณภาพชีวิตสู่ไทยแลนด์ 4.0* สืบค้นจาก <http://www.dop.go.th/th/gallery/1/1478> (23 สิงหาคม 2562).
- [7] NSW. (2019). The principles of universal design: Information sheet. Retrieved from <http://www.lgns.w.gov.au/.../information-sheet-the-principles-of-universal-de>. (August 19, 2019).

- [8] สสส. (2561). สสส.จับมือ 5 มหา'ลัย หนุนตั้ง ศูนย์ออกแบบสภาพแวดล้อม รับมือสังคมสูงวัย. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1245752> (23 สิงหาคม 2562).
- [9] กองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ. (2562). *แนวทางการดำเนินงานธนาคารเวลาแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
- [10] มหาวิทยาลัยรังสิต. (2562). ม.รังสิตมุ่งผลิตบัณฑิตเป็นนัก Startup พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมรองรับสังคมผู้สูงอายุไทย. สืบค้นจาก [http://lifestyle.224.com/content/13008/มรังสิตมุ่งผลิตบัณฑิตเป็นนักStartupพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมรองรับสังคมผู้สูงอายุไทย](http://lifestyle.224.com/content/13008/มรังสิตมุ่งผลิตบัณฑิตเป็นนักStartupพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมรองรับสังคมผู้สูงอายุไทย) (22 ตุลาคม 2562).